

کار تیکرنا بکار هینانا ستراتیجیا فیربوونا تیکهل ل سهر بدهستفه هینانا نهکادیمی ل دهف قوتابیین پۆلا حهفتی بنهرهتی د بابتهی ریزمانا کوردیدا

دیار عبدالکریم سعید هالو*

پشکا زمانی کوردی، کولێژا پهروهردیا بنیات، زانکۆیا زاخۆ، ههریما کوردستان-عیراق.

تاریخ الاستلام: 2024/03 تاریخ القبول: 2024/04 تاریخ النشر: 2024/09 <https://doi.org/10.26436/hjuoz.2024.12.3.1421>

پوخته:

نارمانج ژ فهکولینا لپهردهست زانینا کار تیکرنا بکار هینانا ستراتیجیا فیربوونا تیکهل ل سهر بدهستفه هینانا نهکادیمی ل دهف قوتابیین پۆلا حهفتی بنهرهتی د بابتهی ریزمانا کوردیدا.

فهکولهری ب مبهست دوو قوتابخانهیین بنهرهت، دیلان یا کوران و فهنهر یا کچان ل قوتابخانهیین پهروهردا زاخۆ بو سالای خواندنێ 2023-2022 ههلبژاردن، سههپلا فهکولینێ کوب ههرمهکی هاتیبوو ههلبژاردن ژ (114) قوتابیین کور و کچ بوون، هاتیبوونه دابهشکرن لسه چوار گرووپان ل دویف گوراوین فهکولینێ (ریکا وانهگوتنێ و نقشێ)، دوو گروپ نهزمونگهری (کور، کچ)، وانه ب ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل وهر دگرتن و یین دی کونترولکار وانه بریکا ناسایی وهر دگرتن.

فهکولهری ب شیههین ههرمهکی یی ساده لدویف گوراوین نقشێ ههلبژارتن، پاشی فهکولهری سههپلا فهکولینێ لسه چوار گروپین ههشسهنگ لدویف ژمارا گوراوا دابهشکرن پشت بهستن لسه دیزاینێ نهزمونگهریا (العاملی) (2*2) لدهف گوراوین ریکا وانهگوتنێ و نقشێ.

ههر دوو گروپین نهزمونگهری بابتهی ریزمانا کوردی لدویف ستراتیجیا فیربوونا تیکهل خواند، گروپین کونترولکار بریکا ناسایی بابتهی ریزمانی وهر گرت.

ژبو بدهستفهینانا نارمانجان، فهکولهری تاقیکر نهکا بدهستفهینانێ، بو بابتهی ریزمانا کوردی بهرههفکر کوب شیهوین دومههیکێ (20) بهندین پرسیارین ههلبژارتن ژ گهلهکان بوون و ساخههتین سایکومهتری بو دهرئینا.

پشتی کومکرنا داتایان ژ سههپلا فهکولینێ و چارهسهر کرنا وئ یا ناماری بو بکارئینانا تاقیکرنا (شلوفهکرنا جیاوازییا عاملی یا دوو ناراسته) لدویف گوراوین نقشێ و ریکا وانهگوتنێ و گونجاندا دناقههرا واند، فهکولهر گههسته نهفان نهجامین ل خوارێ:

1- ههبوونا جیاوازییا مانداریا ناماری د ناستی (0.05) د ناقهههت بدهستفهینانا ریزمانا زمانی کوردیدا، لدهف سههپلا گروپین فهکولینێ لدویف گوراوین نقشێ و د بهرژومهدیا قوتابیین کچ نهوین بابته ب ستراتیجیا فیربوونا تیکهل وهر گرتی.

2- نهبوونا جیاوازییا مانداریا ناماری د ناستی (0.05) دناقههرا ناقهههت سههپلا گروپین فهکولینێ بدهستفهینانا ریزمانا زمانی کوردی لدویف گونجانا گوراوین نقشێ و ریکا وانهگوتنێ.

لپهرونهنا نهجامین فهکولینێ، فهکولهر گههسته چهند دهر نهجامهکان کوب دووپاتین ل سهر کار بهر ییا ئهرینی یا بکارئینانا ستراتیجیا فیربوونا تیکهل د گوتنا بابتهی ریزمانا کوردیدا بو فیربوونا بنهرهتی، ههروهسا ل دویف نهجام و دهر نهجامین فهکولینێ، فهکولهری هندهک راسپارده و پیشنیار د نهقی بواریدا پیشنیار کرینه کوب د پاشهروژیدا بهینه نهجامدان.

پهقیقین سهههکی: فیربوونا تیکهل، فیربوونا نهلهکترونی، پۆلا حهفتی، دهستکههفتی نهکادیمی، باژیرئ زاخۆ.

پیشهکی

ههستیارییا سیستهمی پهروهردی و فیرکرنێ ژ نالییهکیهه و ئالوزییا ژیان و جیهانا نهقرۆ ژ نالییهکی دیهه، دخوازیت کوب گرنگیهکا تابهت ب فیربوون و ریزمیا وهر گرتنا قوتابی

تیگههه فیربوونا تیکهل (Blending learning)

* الباحت المسؤل

کوردی، ل نوپترین شیواز و تهکنیکین وانهگوتتی بو ئەفی بابەتی دگەریین، ئەفە ژێ پێخەمەت هەندێ داکو زیدەتر ئەف بابەتە ئەکتیف ببیت و نارمانجین خوە بجههینیت، چونکی نوکە ئەم د ناڤ سەردەمەکیدا دژین کو زیو بوونا زانیارییان ب تیک ژ گرنگترین ساخڵەتین ئەفی سەردەمی دەیتەهەژمارتن، زیدەباری ئەفی چەندێ ژێ پێشکەفتنا تەکنۆلۆژیی د هەمی بیاڤین ژیانیدا ئاشکەرا و دیارە. هەروەکی کلاکتون دبیژیت: "تەکنۆلۆژی بریتییە ژ بکارهینانا تاینن جوداین زانستی ژ پێخەمەت چارەسەر کرنا پرسگرینکین زانستی. ب دەربەرینەکا دی تەکنۆلۆژییا بریتییە ژ کوما ریک، ئەزمون و زانستین کارەکی کو مرؤف ژ پێخەمەت چارەسەر کرنا ئاریشەیان و زالوون ب سەر ژینەگەهێ بکار دەینن" (کریمیان، 1389: 2) ژ ئەفی رهوانگەشە پیدقییه ئەم ژێ تەکنۆلۆژیی بو چارەسەر کرنا پرسین فیر کرئی بکار بهینین.

فیر کرنا ئەلکترونی ژلایێ فەلسەفە ل سەر بنەمایێ نیرینا ئافاکرن و پشکداریی هاتییه ئافاکرن؛ لئ گەلەک د ئەمۆ باوەریدانه کو گرنگترین رهگەر تەکنۆلۆژییه کو دشتیت رۆلەکی سەرەکی هەیه. ئەگەر پەسەند بکەین کو هەلسوکەوتی رۆلەکی بنەرەتی و گرنگ د پروسنسا فیرکاریدا هەبیت، فیر کرنا ئەلکترونی ب مفا وەرگرتن ژ نووتترین دەستکەفتین تەکنۆلۆژیی، هەلوکەوتەکا بەرفرەه ژ پێخەمەت گەهشتن ب زانیارییان و چیکرنا پەموەندیی هەیه، ئەف خالا گرنگ د فیر کرنا کلاسیکا هاتییه پشکگو هەڤاڤین. (اصلاحی و دیگران، 196: 1397)

ل دویف ئەفی چەندێ بو مه دیار دبیت کو بکارهینانا ئستراتیژییا فیر کرنا تیکەل بو گوتتا بابەتی زمانێ کوردی، پیدقییاتییەکا فەرە، چونکی قوتابی پیدقی ب هەندێ هەیه کو ل ژیدەران بگەریین داکو زانیاریین پیدقیین بابەتی کۆمبەکن و ریکینخن و هەمی دیتن بوچوونین بابەتی بپشکنن، شروڤەبکەن و هەلسەنگینن و ل دووماهیی بریارا گونجای ل دۆر بابەتی خواندنی بدەن، زیدەباری ئەفی چەندێ خواندنا بابەتی زمانێ کوردی پیدقی ب گەلەک چاپۆکییان وەکو (فیربوونا خوەبوومی، پەموەندیکرین ئەلیکترونی، چاپۆکییا جفاکی و ئەکادیمی و ژیری و لینگەریانی، چاپۆکییا هزرکر و تیبیینکر و گەنگەشە و دیالوگی) هەیه. زیدەباری ئەفان پیدقییاتیی ب هزرا ئەپستمۆلۆژی و ژیدەرین جفاکی هەیه کول دویف ئستراتیژییا فیر کرنا تیکەل ل گەل فیربوونا ئەلیکترونی دەیتەبکارهینان.

هەروەسا پیدقییه مامۆستایێ زمانێ کوردی بیکو وانەهێ ل دویف ئستراتیژییا فیر کرنا تیکەل دبیژیت، بشنیت د ناڤهرا وانەگوتتا کلاسیکی و ئەلیکترونیدا گونجانەکی پەیدا بکەت و تیکەل بکەت و هۆیین فیر کرئی بکار بهینیت وەکو (پارچە فیدیۆ، وینە، دەڤ، نیگارین لۆک). هەروەسا پیدقییه مامۆستا بشنیت د ناڤ وانەیدا، گیانی بەشاریکرئی و گونجاندنی د ناڤ پۆلیدا دروست بکەت، ئەف چەندە ل گەل بوچوونا (عماشە: 2009) دگونجیت کو دیار کرییه، ئیستراتیژییا فیر کرنا تیکەل ئەفیه کو قوتابی خوە ب پشکەک ژ پروسنسا فیر کرئی بزانییت و پشکدار بیت. دیسان پیدقییه قوتابی هەست ب هەندێ بکەت کو رۆلی ئەوی بئ گرنگە و مل ب مل مامۆستای دەیت. هەروەسا بو گەهشتن ب نارمانجین فیرکاریین بابەتی پیدقییه قوتابی شیان

بهینتەدان، چونکی قوتابی سەرمايهیا هەر جفاکەکینه. ئەم د شینن ب تیکەل کرنا گەنجیاتی و هیزا گەنجاتیا ئەوان، پێشکەفتنا سەردەم پێکەش کۆمبەکن و جفاک و زانستی پێشەهه ببیەن. فیربوونا تیکەل پینگافەکه ژ پێخەمەت ئەفی نارمانجی. (کاروند، 1401: 13)

ئەف بیاڤه پەیدا بوو داکو نیزیکیوونەکی د ناڤهرا فیربوونا ئەلکترونی و فیربوونا کاسیکیدا پەیدا بکەت، چونکی فیر بوونا تیکەل هەر دوو جۆرین فیربوونا ئەلکترونی و کلاسیکی ب تەمای رەتتاکەت. فیر بوونا تیکەل، ئەفان هەر دوو پێکە کۆمەکەت و د تیک چارچووڤەدا بکار دەینیت، داکو ئەنجامین باشتەر هەین و ب کیمترین مەزاحتی بجههینیت. هەروەکو ئاشکەراییه، فیربوونا تیکەل ب تیک ژ جۆرین فیر کرئی دەیتە هژمارتن کو فیربوونا ئەلیکترونی و فیربوونا د ناڤ پۆلیدا دەیتە پێکەبکار دەینیت و چارچووڤەیکە نیکگرئی د ناڤ پۆلیدا هەیه. هۆیین فیربوونا ئەلیکترونی د ناڤ هۆلین وانەگوتنیدا دەیتە بکارهینان و هۆلین وانەگوتنی ب نامیرین ئەلیکترونی هاتییه بەر هەڤکرن و پیدقیین ئەفی پروسنسی تیدا هەنە. ب ئەفی رەنگی خویا دبیت کو فیربوونا تیکەل نووتترین نامیر و هۆیین فیر کرئی بکار دەینیت و پروسنسهک کو پاشەرۆژ و ناپندیه و رۆلەکی کاریگەر بو باشکرنا پروسنسا فیربوونی و پێشکەفتنا زانستی دگیریت (حمدان، 2010: 4).

ئەڤرۆ ب پێشکەفتنا ژیرخانا ئینتەرنیئی رادەیی حەز ژیکرنا ژینگەها فیربوونا ب ریکا ئۆنلاین، ل ناڤ سەنتەر و ناڤەندین فیرکاری ژلایێ مامۆستا و فیرخوزانڤه پێشەهانی لئ دەیتەکرن. چەمکی خواندن و فیربوونا ئۆنلاین و ب ریکا کومپیوتەری ژبەر پێشکەفتنا بەردەواما زانست و زانیی و ئەفی بیاڤی، چەمکەکی بەرفرەه و زیندی هەیه. (سلاطینی، 1401: 14)

دیسان تەکنیک و هۆیین فیربوونی هاریکارییهکا باش بو گوتتا بابەتی ریزمانا کوردی دکن، چونکی گەلەک زاراڤین زمانی یین هەین کو ئاماژەیی دەنە هەندەک دیارده و چەشتین بابەتان کو بو قوتابی ب زحمەتن و نەشیت فیری واتایا ئەوان ببیت، ئەڤجادی واتایا ئەفان زاراڤان ژبەرکەت، لئ تەکنیکین فیربوونا ئەلیکترونی دئ هاریکارین کو واتایا ئەفان زاراڤان بو قوتابییان رۆهن و ئاشکەراییت و دئ هاریکارییت کو قوتابی ژ ژبەر کرنا بابەتان دویر بکەڤیت (الحصری و سکیر، 2006، 23: 4).

ئەفان تەکنیکان، پەموەندییهکا راستەخۆ ب ژيانا رۆژانەیا قوتابییه هەیه و ل گەل گوهرینین بلمزین ئەفی سەردەمی دگونجیت و د ئەنجامدا ژینگەهەکا ئەرینی بو پراکتیزەکرنا ئەفان تەکنیکین ئەلیکترونی بەر هەڤ دبیت.

بابەتی ریزمانا کوردی، تیک ژ ئەوان بابەتانه بین کو ب پێشکەفتنن تەکنیکین هەڤچەرخین خواندن و فیربوونی کاریگەر دبیت، ل ئەڤرۆ د شینن بو گوتتا ئەفی بابەتی مفای ژ ریکا فیربوونا تیکەل و مەرگربن، ب تاییەت تورا ئەنتەرنیئی وەکو هۆیهکا فیر کرئی یا سەردەم گونجای بهینتەبکارهینان.

هەروەکو دەیتە تیبینی کرن، بابەتی ریزمانا کوردی ژبەر ئەوان گوهرینین نووبین د ناڤ جفاکیدا پەیدادین ب تیک ژ هەستیارترین بابەتین خواندنی دەیتەهەژمارتن، لەورا پتربیا پسپۆرین بەر هەڤکرنا پروسنسا مامۆستای خواندنا بابەتی ریزمانا

هه‌بن کو بشیت سهرده‌ریی ل گهل ئیمیلی ئه‌لیکترۆنی بکمت (عماشه ۲: ۲۰۰۹).

ناریشه‌یا فه‌کۆلینی

ل ئه‌فی سهرده‌می کومپیوتەر و ئامیرین ئه‌لیکترۆنی ب ئیک ژ پیدفیی ژیا نا نوکه ده‌ینه‌هه‌ژمارتن، پرۆسیسا فیرکرنی ژ ئه‌فی کار یگه‌ریی بییه‌هر نه‌بوویه. د سیستهمی فیرکرن ئه‌فی سهرده‌میدا، کومپیوتەر ئامیر و هویه‌کی فیرکرن سهرمه‌کیه د ئه‌فی هۆلین خواندنیدا. بکاره‌ینا ئه‌فی هویه‌ گرنگ و پالپشتیکرنا ئه‌فی ب ریکا ئینتەرنیتی، ئه‌ف ئامیره به‌یتر کره‌یه. ل دویف گه‌له‌ک ستراتیژین نوی و هه‌فچهرخ، فیرکرن ب ریکا ئه‌پله‌ک‌ه‌شینیین فیربوونا ئه‌لیکترۆنی (EL) خاله‌کا بنه‌رتیه. چونکی ئه‌ف ریکه جیاوازیین تاکییین قوتابییان ل به‌رچاڤ وهر دگریت و د وهر گرتنا زانیاریین زانستی و شاره‌زاییین هزرکرنیدا هاریکاریا ئه‌وان دکمت. زیده‌باری ئه‌فی چهنده‌ی بۆ پیشقه‌برنا شیانین خوه‌یین زانستی و خورته‌کرنا حه‌زا فه‌کۆلین و لیکه‌ریانا زانستی هاریکاریا قوتابییان دکمت.

د ئه‌فی بیافیدا، لایه‌نین پهروده‌یی، گه‌له‌ک ستراتیژییین فیرکرن ئه‌لیکترۆنی دا‌هینان و چهندين فه‌کۆلین ل سهر ئه‌فان ستراتیژیان کرن و ئه‌نجامین ئه‌فان فه‌کۆلینان بوونه جه‌ی رمه‌مه‌ندییا هه‌می ئالیین نافده‌وله‌تی، عه‌رمی و نافخوی، ئیک ژ ئه‌فان ستراتیژیان ب (ستراتیژیا فیرکرن تیکهل (Blending learning) ده‌ینه‌نیاسین. ئه‌ف ستراتیژی هاتیه‌یه دروستکرن داکو پیدفییاتی و ئارمانجین هه‌فچهرخین فیرکرن ئه‌لیکترۆنی بجه‌به‌نییت و جوداه‌یین تاکي د نافه‌را قوتابیاند ل به‌رچاڤگریت و فیری راه‌ینانی بکمت داکو بشین شاره‌زاییین هزری و زانستی وهر بگرن. ئه‌ف چهنده ژ ی و مه‌کو به‌رسفه‌کیه بۆ ریک و شیوازیین کلاسیکیین وانه‌گۆتنی کو جه‌ختی ل سهر مامۆستای دکمن و قوتابی د ناف پرۆسیسا خواندنیدا ده‌یته ئالیین نه‌رینی.

ئه‌ف ستراتیژییه ئیکگرتنا وانه‌گۆتنا تیوری لگهل وانه‌گۆتنا تاکي دکمت، هه‌روسا کار بۆ په‌یداکرن هه‌فسه‌نگیین د نافه‌را رۆلی مامۆستای و قوتابیان و سروشتی بابه‌تی و ته‌کنیکا فیرکرنیدا دکمت. ئه‌ف چهنده ژ ی د وهر گرتنا تیکه‌ه‌ین بابه‌تی خواندنیدا هاریکاریا قوتابیان کمت، هه‌روسا دئ حه‌زا لیکه‌ریانی ژ ی ل ده‌ف قوتابیان په‌یداکمت، هه‌ر د ئه‌فی بیافیدا، پرائییا ستراتیژی و نمونه‌یین وانه‌گۆتنا هه‌فچهرخ جه‌ختی ل سهر تیکه‌ه‌ین بابه‌تی دکمن و باسی ئه‌وان ریکان دکمن یین کو تیکه‌ه‌ب دروستی به‌ینه‌هر گرتن و تیکه‌ه‌شتن دور بیت ژ هه‌ر شاشیه‌کی.

تیکه‌هان د بنیاتی سهرمه‌کیا مه‌عریفا زانستیدا رۆله‌کی گرنگ هه‌یه و وهر گرتنا و اتایا تیکه‌هان ب رهنه‌گه‌کی دروست ده‌یته ئه‌گه‌ر کو قوتابی مه‌عریفا زانستی د بیافین دیدا پراکتیزمه‌کمت، و مه‌کو دا‌هینان و ئافرانندی. هه‌روسا د بیافه‌کی دینی نیزیکی ئه‌فی بابه‌تیدا، سیستهمین نوویین فیرکرن هه‌فچهرخ، قوتابی هان دده‌ت داکو فه‌کۆلین و دویفچووونا زانیارییان و په‌رمپندا شیانین قوتابیان بکمت و فه‌کۆلینی ل دیاردمین زانستی و سروشتی بکمت، له‌ورا خواندنا ئه‌کادیمی بوویه ئارمانجا سهرمه‌کیا سیستهمین فیرکرن هه‌فچهرخ.

ل دویف نیرینا بابه‌تییا فه‌کۆله‌ری بۆ کمتواری خواندنا بابه‌تی ریزمانا کوردی و ب رهنه‌گه‌کی گشتی د ناف خواندنگه‌ه‌ین فیرکرن بنه‌رتییین حکومه‌تا هه‌رما کوردستانی - عیراق، هاتیه‌یه تییینیکن کو هیشتا ریکین کلاسیکیین فیرکرنی ل ناف پرائییا قوتابخانه‌یان ده‌ینه‌بکاره‌ینان، سهره‌رای هندئ کو چهندين رینمایین پهروده‌یی ژ لایه‌ی و هه‌زاره‌تا پهروده‌یه‌ی ل هه‌ریی ل دور ئه‌فی چهنده‌ی هاتیه‌یه لافکرن و مامۆستال ناف کۆلیژان هاتیه‌یه به‌ره‌فکرن زیده‌باری فه‌کرنا خۆلین پیدفی ب مامۆستایان داکو ل ده‌می وانه‌گۆتنی ریک و ستراتیژیین نوی بکاره‌یین لی هیشتا زور به‌یا قوتابیین قوناغا بنه‌رت، لاوازن و تیکه‌ه‌شتن و وهر گرتنا بابه‌تین گریدایی ریزمانا کوردی و مه‌کو پیدفی نینه. ب تابه‌ت قوتابیین پۆلا حه‌فتی بنه‌رت کو فه‌کۆله‌ری فه‌کۆلینا خوه‌ ل سهر ئه‌نجامدیه.

ئه‌فه قوناغه‌کا گرنه‌گه چونکی قوتابی دئ هینه‌فه‌گوه‌استن بۆ قوناغا فیرکرن ناماده‌یی. فه‌کۆله‌ری د ئه‌فی بیافیدا، ئه‌ف بابه‌ته ل گهل کومه‌کا مامۆستا و سهره‌په‌شتاریین بابه‌تی زمانی کوردی گه‌نگه‌شه‌که‌ریه و د ئه‌نجامدا بۆ فه‌کۆله‌ری خویا بوویه کو ریکین کلاسیکیین گۆتنا بابه‌تی زمانی کوردی و کیمییا بکاره‌ینا کومپیوتەرئ د گۆتنا ئه‌فی بابه‌تیدا بوویه ئه‌گه‌ر کو ئاستی وهر گرتنا قوتابیان بۆ ئه‌فی بابه‌تی کیم بیت، سهره‌رای ئه‌فی چهنده‌ی ئه‌ف شیواز و ریکین کلاسیکیین گۆتنا بابه‌تی ریزمانی کوردی بوویه ریکه‌ک ل هه‌مه‌به‌ر قوتابیان د تیکه‌ه‌شتن و فیربوونا بابه‌تی ریزمانا کوردی و ئه‌ف بابه‌ته ئارمانجه‌کا سهرمه‌کیه ل ده‌ف قوتابیان و ده‌یته ئه‌گه‌ر مه‌کو حه‌زا حه‌زێکرن بابه‌تی زمانی کوردی ل ده‌ف ئه‌وان پیشقه‌سچیت. ژ لایه‌کی دبه‌ و ژ به‌ر گرنگییا ئه‌فی بابه‌تی و پیشقه‌برنا پرۆگرامین خواندنا بابه‌تی ریزمانا کوردی ئه‌فجا خواندن و فه‌کۆلینیین پهروده‌یی و دهر ووناسی ل زانکۆیین هه‌ریی ده‌ست ب لیکه‌ریان و فه‌دیتنا باشترین ریک و ستراتیژیین وانه‌گۆتنا هه‌فچهرخ کره‌یه بۆ گۆتنا بابه‌تی ریزمانا کوردی ل گهل داخاوا به‌ر جه‌سته‌کرنا کومپیوتەرئ بۆ فیرکرن ئه‌لیکترۆنی و هه‌ول به‌رده‌وام به‌ینه‌دان بۆ بلندکرن ئاستی مه‌عریفیی قوتابیان ل پرۆگرامین خواندنئ و پیشقه‌برنا شاره‌زاییین هزرکرنئ و لایه‌نی وژدانیی قوتابیان بۆ فیربوونا ئه‌لیکترۆنی بۆ وهر گرتن و تیکه‌ه‌شتنا بابه‌تی ریزمانا کوردی. فه‌کۆله‌ری هه‌ست ب هه‌بوونا رکه‌مانه‌کا مه‌زن کره‌یه بۆ چاوانییا پیشقه‌برن و نوپکرنا گۆتنا بابه‌تی ریزمانا کوردی ل سهر ئاستی فیربوونا بنه‌رتی و هه‌ولدان بۆ وهر گرتنا قوتابیان و ئاشناکرن ئه‌وان ل دور ریکین وهر گرتن و فیربوونا بابه‌تی ریزمانا کوردی و ب تابه‌ت قوتابیین پۆلا حه‌فتی بنه‌رت ل قوتابخانیین هه‌ریی، و ئه‌ف پۆلا ده‌یته قوناغه‌کا فه‌گوه‌استنا قوتابیان بۆ قوناغا خواندنا ناماده‌یی کو که‌سایه‌تییا قوتابیان ل ئه‌فی قوناغا نوی ده‌یته‌پیکه‌ینان ژ بۆ وهر گرتنا بابه‌تان و دیسان ل ئه‌فی قوناغی سه‌مت و حه‌زین قوتابیان بۆ وهر گرتنا بابه‌تان ده‌ینه‌ده‌ستنیانکرن و ئه‌کنیفکرن. ئه‌فی ره‌وانه‌گه‌یه فه‌کۆله‌ری بابه‌تی (ستراتیژیا فیربوونا تیکهل بۆ گۆتنا بابه‌تی زمانی کوردی) هه‌لبژارتیه، ژ پێخه‌مه‌ت جیه‌به‌جێکرن ئارمانجین فیرکاریین ئه‌فی بابه‌تی و دیسان ژ پێخه‌مه‌ت ئافاکرن که‌سایه‌تییا قوتابیان ژ لایه‌ی مه‌عریفی و شاره‌زاییین وژدانی داکو ئه‌ف چهنده دئ بیته هاریکاریه‌ک بۆ ئه‌وان و باشتر د بابه‌تی زمانی کوردی بگه‌هن و وهر بگرن.

گرنگیا فهکولینئ

ناف چارچووفیهکی تمامدا نیشانددهت و مفا ژ تهکنیکین همدوو جورین فیروبونئ دهنته مهرگرتن. (Milheim, 2006, 44)

3- الشناق و حسن ۲۰۰۹ :

ئو جورئ فیروبونیه بیکو گلهک هویین گهاندن و پهوندیکرنئ ل گهل نیک دهینهبکار هینان بو گوتنا بابهتهکی دیارکری، ئەف جورئ فیروبونئ، کومهکا هویین فیروبونا راستهوخو د ناف پولیدا ب خوهفه دگریت وهکو پهوندیکرن ب ریکا ئەنته نیتئ و فیروبونا خوهبخومی. (الشناق و حسن ۲۰۰۹، ۲۲۰).

فهکولر فیروبونا تیکهل ب کرداری ب ئەفی رهنگی پیناسه دکهت :

ئیستراتیژییهکا فیروبونیه، ژ کومهکا پینگاقین ریکخستی پیکدهنت کو ژلایئ ماموستایئ بابهتی ریزمانا کوردیقه دهینهاندان ل گهل قوتابیین گروپئ ئەزمونگهری و نارمانج ژئ، تیکهل فیروبونا ئەلیکترونییه ل گهل فیروبونا کلاسیکی ب ریکا گلهک هۆکاران و پروگرامین ئەلیکترونییه ههمهجوړین ههچهرخ و ئەف چهنده ب ریکا بکار هینانا کومپیوتهری و ئەنته نیتئ و پروگرامین فیکرنا ناماده دهنته نجامدان و ل دويف سروشتئ بابهتی زمانئ کوردی دهنته گونجاندن بو قوتابیین پولا حهفتئ بنهرت.

فهکولینئ بهرئ

د چهندين فهکولیناندا هاتییه دیارکرن کو فیروبونا تیکهل کارتیکرن ل سهر قوتابیین قوتابخانهیی ههیه، بو نمونه غههاری - گولستان (2013)، فهکولین ل سهر کاتیکرنا شیواژین فیکرنا تیکهل ل دهف قوتابیین EFL یین ئیرانی. بو ئەفی مهرمئ گروپهکی ژ (29) قوتابیین EFL نافهندا سهری و پینشکفتی ب شیوهیهکی ههمهکی هاتینه دابهشکرن: گروپئ تاقیکرنئ، ئو ژئ فیروبونا تیکهل و گروپئ کۆنترۆلکری، نانکو فیروبونا د پولیدا پشتی بهژداریکرن د ئەزمونا جیگیردا. پشکدارین گروپئ فیروبونا تیکهل شیواژئ فیکرنا شیواژئ نفیسینئ ل گهل فیروبونئ ب ریکا ویهکی وهرگرت. لی پشکدارین گروپئ فیروبونا پولئ ل سهر بنهمایئ شیواژین کلاسیکی یین فیکرنا تیکهل و گروپئ کۆنترۆل کری، نانکو فیروبونا پولا کلاسیکی ئالاف و رینمایی و فییبگ وهرگرتن. بو کومکرنا زانیارییان، ئیکهم نفیسینا پشکداران وهکو بهری ئەزمونئ تهماشهکرن و دووماهی نفیسینا ئەوان پشتی ئەزمونئ بوو. ئەنجامین فهکولینئ ل دويف t-test دیاربوو کو پشکدارین گروپئ فیروبونا تیکهل ب شیوهیهکی بهرچاڤ ل ئەدانا نفیسیناندا ژ گروپئ فیروبونئ باشتر بوون. ل دووماهییه، ئەنجامین فهکولینئ دریکست کو بکارهینانا شیواژئ فیکرنا تیکهل دشتت بارودوخهکی باشتر دروست بکته بو بلندکرنا ئاستئ نفیسینا قوتابیین EFL ههموسا ئەنجامدانا فهکولینان د ئەفی ژیاوریدا دشتت بیافهکی پشتبهستنی بیت بو ئەفین حهل ل سهر ههی.

فهکولینهکا دی ژلایئ ئەلمهدانی (2015) هاته ئەنجامدان، ب مهرمما فهکولینئ ل سهر کارتیکرنا رینبازا فیروبونا تیکهل جیاوازی ل گهل رینبازا فیروبونا کلاسیک ل سهر دهسئفههینانا قوتابیین پولا پینجئ د پهرتووکا خواندنا زمانئ ب نافئ زمانئ

ژ ئەنجامئ ئەفی نیشاندانا بووری بو ئەفی بابهتی، ئەفجا گرنگیا ئەفی فهکولینئ د ناف ئەقان خالین خواریدا خویا دبیت:

۱- ئەف فهکولینه دبیته همولدانهک د بیافی پینشقهبرنا پروسیسا پهروهردهییدا و ب تابهتی د ناف سبستهمی فیکرارییی بنهرت ل حکومهتا همرئما کوردستانا عیراقتی .

۲- هندهک رینمایان بو ماموستایین بابهتی زمانئ کهردی ل دور بکارهینانا ستراتیژیین وانهگوتنا ههچهرخ ئاراسته دکهت و هاندانا بکارهینانا تهکنۆلۆژیا کومپیوتهرئ د گوتنا بابهتی زمانئ کوردیدا .

۳- ئەف فهکولینه یا ههفرایه ل گهل ئەوان راسپاردهیین ههچهرخین دهینهبکارهینان بو تیکهلکرنا فیکرنا نیوری ل گهل فیکرنا ئەلیکترۆنی کو د ناف ستراتیژییا فیکرنا تیکهلدا دهنته بهرجهستهکرن .

۴- ئەف فهکولینه همولدانهکه بو زیدهکرنا پاشمایهکی مهعریفی د ناف پهرتووکخانهیین ههرئمهیدا و د ناف سایتین ئەلیکترۆنیدا.

نارمانجا فهکولینئ

نارمانج ژ ئەفی فهکولینئ کاریگهرییا بکارهینانا ستراتیژییهتا فیروبونا تیکهله بو دهسئفههینانا ئەکادیمی ل دهف قوتابیین پولا حهفتئ بنهرتی د بابهتی ریزمانا کوردیدا.

گریمانهیین فهکولینئ

ب مهرمما گههشتن ب نارمانجین ئەفی فهکولینئ، گریمانهیین خوارئ هاتینه د ارشتن:

-جیاوازییا نامارییا بهرچاڤ د ئاستئ (0.05) د ناقههرا نمرا دهسئفههاتی بو تیکههشتنا زمانئ کوردی د ناقههرا قوتابیین گروپین فهکولینیدا نینه ل دويف:

- بگورئ شیوازی، فیروبونا تیکهل، شیواژئ ئاسایی.
- بگورئ رهگهزی، نیر، می.
- بگورئ کارلیکرن د ناقههرا ئەواندا.

فیروبونا تیکهل

ئهقان زانابین ل خوارئ پیناسهکرییه :

1- (2004) BERSIN:

بریتیه ژ کومهکا جوراوجورین راگههاندنئ وهکو (تهکنۆلۆژیا، چالاکئ، جورین رویدانان) ژ پینخههمت دروستکرنا پروگرامهکی بزارهیی مهشوق و راهینانئ، ماموستا سهریهشتییا ئەفی راهینانئ دکهت ل دويف وانهگوتنا ئاسایی د ناف پولیدا، د ئەنجامدا تیکهلکرنا فیروبونا کلاسیکی ل گهل هویین تهکنۆلۆژیا فیروبونا ئەلیکترۆنی دهنتهکرن (BERSIN , 2004:17)

2- (2006) Milheim :

ئو فیروبونه یاکو ساخلههتین فیروبونا وانهگوتنا کلاسیکی د ناف پولیدا ل گهل فیروبونئ ب ریکا ئەنته نیتئ تیکهل دکهت و د

کومپيوتەر کرنا پروگرامی، ئهجامادانا کومهکا خولین راهینانی، وورکشوپ بو ماموستایین د ناقا قوتابخاناندا سهبارت چاوانییا جیبهجیکرنا کارتیکرنا ریبارا تیکهل.

ریبارا فهکولینی

ل دویف نارمانجین فهکولینی، فهکولهری پشتبهستن ل سهر دیزایناتا قایکیرنا فاکتوریال (2) X کریبه و دوو بگورین سهربخو ب خوقه دبیینت (رهمگز و شیواز) و ههر نیک ژ نهوان دوو ئاستین ههین نیک (نیر و می) دوو ستراتژییین فیروبونا تیکهل و شیوازی ئاسایی (عهیدی، 2018) وهکو د خشتهی دا دیار:

من بی جوان وپیشنیخستنا هزارا داهینانی یا دهفوقی. فهکولین ژ (49) قوتابیا پیک دهات کو (25) قوتابی ژ رهمگزی نیر ژ گروپی نهزمونی و (24) ژ رهمگزی می ژ گروپی کونترول. فهکولینی حیوازیبهکا بهرچا ئاماری (0.05) د ناقهیرا ناقنجییا نمرین ههروو گروپین فهکولینی پشتی دهستقههینان و هزرکرنا داهینانییا دهفوقی پشتی نهزمونا بکارهینان هاته دیتن. گروپی نهزمونگهری کو ب بکارهینانا ریبارا فیروبونا تیکهل هاتبوونه فیکرل ههروو نهزموناندا ژ گروپی کونترول باشتربوون. ب نهقی شیوهی فیروبونا پرتووکا من یا جوان ب بکارهینانا ریبارا تیکهل کاریگهرتره ژ شیوازی کلاسیکی ژ ئالییی ب دهستقههینان و پیشنیخستنا شیانین هزرکرنا داهینهرا دهفوقی. ب نهقی مهرممی، فهکولین پیشنیارا وهرگرتنا ریبارین تیکهل دکمت د فیروبونا خواندنا (پرتووکا من یا جوان) د

گروپ	بگورین سهربخو		بگورین نهسهربخو
	رهمگز	رئیک	
نهزمونگهرییا نیک	نیر	ئستراتژییهتا فیروبونا تیکهل	دهستکهقتا ریزمانا کوردی
کونترولکارییا نیک	می		
نهزمونگهرییا دوویی	نیر	رئیکا ئاسایی	
کونترولکارییا دوویی	می		

بگورین رهمگزی ههلبزارتن. پاشی شیوازی دهستنیشانگری دهینه ههلبزارتن بو دهستنیشانکرنا دوو قوتابخانهیین پهروردهی یا بنهرت دیلان بو نیر و فهنر بو می.

د خشتهیی لخوازی وردهکاری دیاره:

کومهلگهه و سهمیلا فهکولینی

ژمارا کومهلگهها فهکولینی یا سنوردارگری ب قوتابیین پولا هفتی بنهرتی بو سالا خواندنی (2022 – 2023).

سهمیلا فهکولینی ژ (114) قوتابیین نیر و می پیکهاتبوون، کو ب بکارهینانا شیوازی ههرمهکی کومهلگهها فهکولینی ل دویف

گروپ	ژمارا سهمیلا		کو
	نیر	می	
نهزمونگهری	31	25	56
کونترولکار	31	27	58
کو	62	52	114

نالافی فهکولینی

بو گههشتنا نارمانجا فهکولینی، فهکولهری ئالافهک ئامادهکر تاقیکرنا کومکرنا بو پیقانا وهرگرتنا سهمیلا بو دهستقههینانا نهکادیمییا ریزمانا کوردی کو ل فیروما دووماهییی ژ 20 بابهتین ههلسهنگاندی دهستکهقتن. تاقیکرن پیکدهیت ژ چهئدین ههلبزارتین سی لایهنتین جهگیران ل دهمی د پیکهاتهیین سهمیلندا. ههروسا، فهکولین رهسهناتییا ناقهروکا تاقیکرنی پوخته و سایکومترییا د هیزا ژیک جوداکرن و ریژه و کارتیکرنا جهگیران و ههروسا سهقامگیریا نهی.

راستگویییا نالافی

پروسیسا وهکههف بو دوو گروپین فهکولینی

فهکولهری وهکههفیوبونا د ناقهیرا چار گروپین فهکولینی د کومهکا بگوراندنا نهجامدا، دیار بوو کارتیکرنا هه ل سهر بگورین نهسهربخو و د نهجامدا فهکولین و هوربینیا وئ، فهکولهری پشتبهستن ل سهر نهزمونا نهقان بگوران کریبه ل سهر هندهک ژ فهکولینین بهرئ و نهدهیانتین پهوهندی ب بابهتیقه هه. داکو ههمی گروپ وهکههف بن ژ ئالییی نهقان بگورین ل خوازی (نمرهیین زمانئ کوردی بو پولا شهشی بنهرت، ژی ب ههیف، ئاستی زیرهکییی، ئاستی خواندنی بی دایک و بابا) و پشتی پشتراستبوون ژ نهوی چهئدی کو گروپ وهکههفیوبون، فهکولهری دهست ب تاقیکرن ل گهل ههر چار گروپان کر.

پروسیسیدا شکار کمت و نهف پوخته کرن دئ ب ریکا هیلکاریهکی ل سمر داتاشویی هیتنهیشاندان.

ب- هر دوو گروپین (کونترولکار)

نهقان هر دوو گروپان (نیر/می) بابهت ل دویف ریکا وانهگوتنا کلاسیکی خواندییه و ل دویف نهقان پینگافان:

۱- ماموستا پینشهکیهکی ل دور بابهتی وانهی ب قوتابیان پینشکیش کمت، ژ پینخمهت هندی کو بالا قوتابیان بو بابهتی نویی وانهی رابکیشیت.

۲- ماموستا تهموزین سمر کی و لومکین بابهتی وانهی ل سمر بوردئ بنقسیت.

۳- بابهتی وانهی ب ریکا هویین فیر کرنئ بین گونجای شروقه دکمت.

۴- هندک پرسپارین دستنیشانکری بو قوتابیان ناراسته دکمت و ماموستا ل گهل قوتابی دانوستاندنی ل دور هندک تیگه هین نهماشکر این بابهتی دکمت.

۵- هندک پرسپارین هلسهنگاندنی بو قوتابیان دهینه ناراسته کرن نهفه ژ پینخمهت هندی داکو ماموستا نارمانجین رهوشتیین بابهتی بزانیب.

۶- هرکی مالی بو قوتابیان دستنیشاندکمت.

شش: جنبه جیکرنا نامرازئ فهکولینی:

پشتی کو فهکولر ل ریکهفتی (۲۰۲۲/۱۲/۲۲) ژ تهموزئ نهزمونگه ریپئ فهکولینی ب دووماهی هاتی، فهکولری ب ریکا ماموستالین هرکدای دست ب پراکتیزم کرنا نامرازئ فهکولینی کر پشتی کو قوتابی راسپاردین کو خوه بهر ههفت کرنئ بو بابهتی ریزمانا کوردی و نهفه دبیته پشکهک ژ تاقیکرنین نهقان بین ومرزی داکو قوتابی گرنگیی بدنه میژوویا (۲۰۲۳/۱۲/۲۵). پاشی نهف تاقیکرنه هاته هلسهنگاندن و نمرهیا (۱) بو بهرسفا دروست و سفر بو بهرسفا شاش هاتمدانان.

هفت: هویین ناماری

فهکولری پشتهستن ل سمر شروقه کرنا (جوداهییا فاکتهرئ دوولایمن) بو هلسهنگاندنا گریمانیهین سمر کی و لقی بین فهکولینی کر ، هر مهسا فهکولری پروگرامئ ناماری بئ (SPSS) بو هویریینی و دووپات کرنئ بکار هینایه.

نهجامین فهکولینی

نهجامین گریدای ب گریمانهیا سهرهکی:

چ جوداهییهکا ناماری یا بهرچاف د ناستئ (0.05) د ناچهرا تیکرایا دستنه هینانا نهکادیمی تیگه هشتتیند ل دهف پشکارین گروپین فهکولینی ل دویف بگورین (شیواز، رهگمز، کارلینکرنا د ناچهرا نهقاندا) نهبوو.

بو پشتراستبوون ژ نهف گریمانهیی، فهکولری ناقجییا ژ میزیاری و لادانا ستاندرتی بهژ داربوویین گروپی فهکولینی د دستنه هینانا نهکادیمی د زمانی کورددا دهرهینا، و هکو د خستهیی (2) دا دیار.

بو دووپاتبوون ژ راستگویییا تاقیکرنئ، فهکولری تاقیکرن پینشکیشی لیژ نهیهکا پسپور و شههره زایان کر کو پیکهاتبوون ژ پسپورین بیاقین شیوازی فیر کرنا زانستی، زانستین جفاکی، زانستین پهرومدهیی و دهرونی داکو سهرنج و تییبینی خوه ل سمر برگههین راپرسییی بدن. فهکولری ریژمیا (80%) زیدهتر و هکو پیهمرک بو رازیبوون و نهرازیبوونا لسمر برگهیان و مرگرت. ههمی نهقان بابهتین برگهیان نهف نمرهیا داخوازی بدهستنه هینایه و هندک گوهورینین بچویک ل سمر تاقیکرنئ هاتنه کرن، و ب نهفی شیوهی فهکولر راستگویییا تاقیکرنئ پشتراستکر چونکی هلسهنگاندنا کار تیکرنا بکار هینانا ستراتیژییهتا فیربوونا تیکهل د دستنه هینانا نهکادیمی ژ لایق قوتابیین پولا حهفتی بنهرمت د زمانی کورددا دکمت.

جیگیریا تاقیکرنئ

بو پشتراستبوون ژ جیگیریا تاقیکرنئ و دووپات کرنا نهجامین نهفی، فهکولری پشتهستن ل سمر شیوازی گرافیک کر بو پشتراستبوونا نیک دهنگییا ناقحویییا بابهتین تاقیکرنئ د ناچهرا هاوکیشا نهلفا کر و نباح بو داتابین سهمپلی پشکار بووی بکار هینا کو ژ (50) قوتابییا نیک دهات و ریژمیا باومرینگری (0.84) بو، کو ریژمیهکا باومرینگریه (Anastasi, A., & Urbina, S. (1997).

پینچ: بجهینانا نهزموننا فهکولینی

پشتی کو قوتابیین نموننا فهکولینی دهینه ناماده کرن و دابهشکرن بو چهند گروپین تهممت نیک و ههمی پیندقیاتین نهقان دهینه دابینکرن، فهکولری نهزموننا فهکولینی ب ریکا دوو ماموستالین قوتابخانهیی ژ ریکهفتی ۲۰۲۲/۹/۲۰ تاکو ریکهفتی رۆژا پینچسهمبی ۲۰۲۲/۱۲/۲۲ و هرک ل دویف نهقان پینگافین ل خوارئ هاتینه نهجامدان.

أ- هر دوو گروپین نهزموننگری

نهقان هر دوو گروپین نهزموننگری ژ (نیر/می) یان بابهت ل دویف نیستر اتیزیا فیربوونا تیکهل خواندییه د ناف هر دوو قوتابخانهیانا و ل دویف نهقان ریکین ل خوارئ:

۱- شروقه کرن: د نهف پینگافیدا، ماموستا ناقونیشانی وانهی ل سمر بوردی دنقیسیت و ب ریکا داتاشوی هندک پارچه فیدویان ل دور بابهتی بو قوتابیان نیشانددهت و ل گهل شروقه کرنا بابهتی، ماموستا دئ قوتابیان ناراسته کمت کو تییبینیان بنقیسن.

۲- پشکار یکرن: ماموستا قوتابیان د ناف گروپاندا بو کومکرنا زانیاریان ل دور بابهتی ب ریکا نه تهنکولنژییا یا ل بهر دستئ نهقان ههمی و هکو (نایپات و نهنته نیت) ناراسته دکمت.

۳- نیشاندان: ماموستا دئ ب ریکا هندک ساینین فیرکاریین تاییهت ب ریزمانا کوردیه بابهتی وانهی ب ریکا داتاشویی نیشانددهت.

۴- فهکولین: قوتابی دهینه ناراسته کرن داکو نه ب خوه ب فهکولینی رابین داکو زانیاریین نهقان بهر فره بین .

۵- پوخته کرن: ل دووماهییا شروقه کرنا وانهی ماموستا- فهکولر دئ بابهتی پوخته کمت و قوتابیان ژ د نهفی

ریمگزر	نیر			می			کوم		
	ژماره	\bar{X}	S	ژماره	\bar{X}	S	ژماره	\bar{X}	S
سټراټیژیا فیربونا ټیکم	31	17.23	2.156	25	18.40	1.472	56	17.75	1.956
رینکا ناسایی	31	13.52	2.827	27	14.37	2.705	58	13.91	2.780
کوم	62	15.37	3.117	52	16.31	2.981	114	15.80	3.078

ژ پښخه مټ هلسه‌سنگاندنا نه‌فی گریمانیا سره‌کی و هر سټ گریمانین دبیین لوم‌کی، نه‌فجا فه‌کولری هلسه‌سنگاندن شروفه‌کرنا جودا هییا فاکتورئ دوولایمن پسر موکریبه و بهایین (فائی) کرینه د ناف خشته‌یی ژماره (3) دا.

خشته‌یی ژماره (3)

نه‌جامین هلسه‌سنگاندنا (فائی) بو فاکتورئ نافین یی و مرگرتن و ټیگه‌هشتتا قوتابیان بو بابه‌تی ریزمانا کوردی کول گوره‌یی بگورئ (رینک، جینر، تفاعل د ناقبره ائواندا).

ماناداری د ناستی 0,05	F نرخ		ناقعدئ ژمیری یی کوی چارگوشه‌یان	پلین نازادیی	کوی چارگوشه‌یان	ژیدمرین جیاوازیی
	خشته‌یی	همژمارکری				
ماناداره	3.927 (0.05) (110-1)	5.145	29.067	1	29.067	ریمگزر
ماناداره		74.897	423.140	1	423.140	رینک
ماناداری نینه		0.128	0.723	1	0.723	ریمگزر X رینک
			5.650	110	621.458	خلمتی
				114	29523.000	کوم

پینگاټین بفره‌ه بین و مرگرتنا ټیگه‌هین سره‌مکین بابه‌تی وانه‌یی.

ژ لایه‌کی دیفه، پینگاټین نه‌فی سټراټیژیا فیربونی، هاریکاریا قوتابی دکهن بو ټیگه‌هشتتا بابه‌تی وانه‌یی ب رهنه‌گه‌کی باشترو و ناشکه‌راتر ژ پښخه مټ و مرگرتنا هر و زانیاریین بابه‌تی وانه‌یی، ل گهل ناراسته‌کرنا پرساران ب رینکا داتاشوی کو نه‌ف چنده ل گهل پندقیاتین قوتابیان بگونجیت ژ لایه زانیاریین وانه‌یین برتفه ل گهل چاقدریکرنا هندئ کا نه‌ری فیرکرنا قوتابیان ب رهنه‌گه‌کی باش هاتیبه‌کرنا یان نه‌خیر و راسته‌کرنا زانیاریین قوتابی بین شاش بین گریدایی زانیاریین وان بین به‌ری.

هر د نه‌فی بیافیدا، ب دیتنا فه‌کولری نیسټراټیژیا فیربونا ټیکم بو هندئ پسر ابویه داکو لایه‌نین نیگه‌تیقین رینکا وانه‌گوتتی کو جه‌ختی ل سر فیربونا تاکی دکمت کو ب تن قوتابی د نافدا دینه نومر نه‌فی رینک دگوه‌وریت بو رینکه‌کا پشکداریکرن بو همی قوتابیان ل گهل بمرجه‌سته‌کرنا ریمگزر و ته‌کنیکین پسر و ده‌یی ب رهنه‌گه‌کی و مسا کول گهل شیانین مه‌عرفین قوتابیان بگونجیت. ژ بر نه‌فی چندی و ده‌می فه‌کولری، فیربونا نه‌لیکټرونی بکار هینا بو نیشاندانا بابه‌تی زمانئ کوردی ب رینکا داتاشوی ل گهل بکار هینا قوتابیان بو نیایدن د ناف گروپاندا داکو ب رینکا نه‌وی ل زانیاریین گریدای بابه‌تی زمانئ کوردی بگهریین و ل نیزیک نه‌وان زانیاریین

نه‌جام

داتاین دناف خشته‌یین سریدا نه‌جامین لخواړئ دیاردییت:

جیاوازی ماناداریا ناماریی د ناستی (0.05) دا همیه دناقبره نافه‌ندین ده‌سته‌گه‌تی د ریزمانا کوردیدا لده‌ف قوتابیان گروپان لدویف گوراوړ ریمگزی د بهر ژوه‌ندییا ریمگزی (می) دا، و یی (رینک) د بهر ژوه‌ندییا سټراټیژیا فیربونا ټیکم.

جیاوازی ماناداریا ناماریی د ناستی (0.05) دا نینه دناقبره نافه‌ندین قوتابیان گروپین فه‌کولینیدا د ده‌سته‌گه‌تی خواندا ریزمانیدا لدویف ټیکه‌لییا هر دوو گوراوړین (ریمگزر) و رینکیدا.

فه‌کولر نه‌فان نه‌جامان دزفرینیت بو:

کاریگهرییا سټراټیژیا فیربونا ټیکم یا کو قوتابی دکمه‌ته نومرئ پروسنیا فیرکرنئ و دقیت ناستی مه‌عرفی قوتابی ب رینکا ناراسته‌کرنا پرساران و دیارکرنا ټیگه‌هین گریدای بابه‌تی، نه‌کتیف بکمت. زیدمباری نه‌فی چندی نه‌ف سټراټیژیه کار بو بلندکرنا ناستی شیانین قوتابیان ب رینکا بمرجه‌سته‌کرنا ته‌کنیکین پسر و ده‌می د ناف شروفه‌کرنا بابه‌تی وانه‌یندا ل گهل بکار هینا پرنسپین فیرکرنا نه‌لیکټرونی رادبیت و نه‌فی چندی پندقی ب هندئ همیه کو ماموستا نارمانجین سره‌مکین وانه‌یی بو گونجاندن ل گهل قوتابی ل گهل چالاکرنا هلسه‌سنتین قوتابی و کومکرنا زانیاریین ل گهل بابه‌تی ل گهل نیگارکرنا

هه‌لینجان

ل بهر رۆناهیا ئه‌نجامین فه‌کۆلینی، فه‌کۆلر گه‌شتینه ئه‌فان هه‌لینجانان:

1- بکارئینانا ستراتیجیه‌تا فیربوونا تیکه‌ل د گوتنا بابه‌تی ریزمانا کوردیدا بۆ قوتابیین پۆلا چه‌فتی بنه‌رت کارا و کاریگه‌ره ده‌ستکه‌فتی خواندنن قوتابیین کچ.

2- دشیاندایه ئیستراتیژییا فیربوونا تیکه‌ل د گوتنا بابه‌تی ریزمانا کوردیدا ل قوناغین دی یین خواندنن به‌ینه پهرموکران ل خواندنا بنه‌رت دا یین حکومه‌تا هه‌رئما کوردستانا عیراقی.

راسپارده

ل بهر رۆناهیا ئه‌نجامین فه‌کۆلینی، فه‌کۆلر لایه‌نین پهرموکریدار ب پرۆسیسا فیرکاریقه‌ ل قوناغا فیربوونا بنه‌رت دا راسپارده دکه‌ت ب ئه‌فان خالین خوارئ :

1- ریفه‌به‌ریا مه‌شق و راهینانی رادبیت ب فه‌کرنا خولین راهینانان بۆ مامۆستایین زمانئ کوردی ل دۆر فیربوونا ئه‌لیکترۆنی و ستراتیژییین نوین فیربوونی.

2- سه‌رپه‌رشتیاریین ئیکه‌م یین بابه‌تی زمانئ کوردی به‌ینه راسپاردن داکو هاندانا مامۆستایین زمانئ کوردی بکه‌ن بۆ بکاره‌ینان و به‌رجه‌سته‌کرنا ته‌کنیکین نوین پهرموکرده‌یی د گوتنا بابه‌تی زمانئ کوردیدا .

پیشنیار: فه‌کۆلر نه‌فان پیشنیاریین خوارئ بۆ فه‌کۆلینین ناینده‌یی د نه‌قی بیاقیدا ئاراسته دکه‌ت.

1- به‌راوردیه‌کی دنابه‌را ئیستراتیژییا فیربوونا تیکه‌ل و فیربوونا هه‌فکاریدا به‌ینه‌کرنا د گوتنا بابه‌تی زمانئ کوردیدا بۆ پۆلا شه‌شی بنه‌رتدا.

2- ئه‌کنیفبوونا پرۆگرامی وانه‌گوتنا فیربوونا ئه‌لیکترۆنی دا بۆ مامۆستایین بابه‌تی زمانئ کوردی بۆ وه‌رگرتن و پهرمیدانا تیگه‌هین سه‌رکه‌یین بابه‌تی زمانئ کوردی ل ده‌ف قوتابیینان.

3- کاریگه‌رییا بکاره‌ینانا ستراتیژییا فیربوونا تیکه‌ل بۆ وه‌رگرتنا بابه‌تی زمانئ کوردی ل ده‌ف قوتابیین پۆلا چه‌فتی بنه‌رت و گه‌شه‌سندنا شارز این زمانئ ل ده‌ف قوتابیینان.

لیستارژده‌را

احمد، مه‌باد عبد الکریم (2023)، اثر استخدام استراتيجیة التلخیص والتجمیع باستخدام حرف (T) کمدخل للتدریس فی تحصیل طالبات الصف الخامس العلمي فی مادة قواعد اللغة الكردیة *Journal of Education College Wasit University*, 49(2), 455–474. (Original work published 1

الحصری، علی، و سکیر، فیاض (2006): طرائق تدریس الجغرافیة، منشورات جامعة دمشق، دمشق.

حمدان، محمد سعید (2010)، التعليم المدمج، مجلة أفاق الشبكة العربیة للتعليم المفتوح والتعليم عن بعد، عمان: ص(28-2).

الریماوی، فراس ثروت (2014)، اثر استخدام التعلم المدمج فی تدریس اللغة الانجليزية علی التحصیل المباشرة والمؤجل لدى طلاب الصف السادس الاساسي فی محافظة عمان، (رسالة ماجستير غیر منشورة)، جامعة الشرق الاوسط: كلية العلوم التربویة.

زمانین گریدایی كه‌تواری زیندی ببین، نه‌ف چه‌نده دبیته نه‌گه‌ر كو هه‌فركیه‌كا زانارییان د ناهه‌را گروپین قوتابییناندا دروست ببیت بۆ ئه‌نجامدانا ئه‌وان ئه‌ركین بۆ ئه‌وان هاتینه راسپاردن ژلایئ مامۆستایقه، ژلایه‌کی دیفه فه‌کۆلهری و مه‌سانی دبیتیه كو رۆلی نه‌وی د ناف پۆلیدییه هه‌فسه‌نگ بوو، بۆ راسپاردن و هاریکاریکرنا قوتابیینان ل گه‌ل رۆنه‌کرنا هنده‌ک زانارییان گریدای زمانئ کوردی بۆ قوتابیینان هه‌روسا گه‌نگه‌شه و دیالوگین کۆمی ل گه‌ل نه‌ندامین هه‌ر گروپه‌کی قوتابییناندا ئه‌نجامدان.

د نه‌قی بیاقیدا (ریماوی) (2014) ئاماژه دایه هندئ كو فیربوونا تیکه‌ل بریتیه ژ سیسته‌مه‌کی ته‌مام ییکو شیوازی کلاسیکی فیربوونی و روبروی Face to Face ل گه‌ل فیربوونا ئه‌لیکترۆنی کوم دکه‌ت ب ریکا نه‌ته‌رنه‌تی (- Web-based e-learning) پنخه‌مه‌ت هاریکاریکران و ئاراسته‌کرنا قوتابیینان د ناف فیربوونا هه‌فچه‌رخدا یاكو پشتبه‌ستنی ل سه‌ر ته‌کنولوژییا فیربوونی دکه‌ت بۆ دبزاینکرنا هه‌لوپستین فیرکاریین نوی. (الریماوی 2014، 12) پرۆسیسا پیکه‌هاتنا زمانیا قوتابیان پرۆسیسه‌كا سروشتیا به‌ردومه‌ به‌ری قوتایی به‌ینه قوتابخانه‌یی ده‌ستپدکه‌ت پنخه‌مه‌ت هندئ داکو قوتایی هه‌ستین خوه‌ی ده‌ربیرن و ژینگه‌ها خوه‌ی بنیاسن، ژ نه‌نجامی سه‌رمه‌ریکرنا قوتابیینان ل گه‌ل ژینگه‌ها ژ ده‌رغه و گونجانا ئه‌وان ل گه‌ل که‌ره‌ستین نه‌قی ژینگه‌ه‌ی، نه‌ف چه‌نده دبیته نه‌گه‌ر كو قوتایی جوداه‌یی بیخه‌ن د ناهه‌را تشاراندان و دیارداندا و پشتی هینگئ نه‌ف شارزه‌ این قوتابیان گه‌شه‌دکه‌ن و ب ریکا پهرموکریکرنا د ناهه‌را ساخه‌تان و تشاراندان ئه‌و شارزه‌ایه پیشدکه‌فن، و ب ریکا هه‌سته‌پیکری (ادراک حسی) قوتایی زمانئ وه‌رگرت و ب ریکا دوبرمه‌کرنا و شارزه‌ای قوتایی به‌ره‌ف قوناغا وه‌رگرتنا بریکا میشکی (ادراک عقلی) دچیت و نافدانانئ ل سه‌ر دکه‌ت و پیناسه و پۆلین دکه‌ت ل گه‌ل زمانین دی پنخه‌مه‌ت رافه‌کران و پیشبینی کرنا، زیده‌باری نه‌قی چه‌ندئ ب دبیتا فه‌کۆلهری زانستئ زمانئ پۆ ده‌وله‌مه‌نده ب زانارییان هه‌ست پیکری كو قوتایی ل هه‌رئما کوردستانا عیراقی دشیت ئه‌فان زانارییان وه‌رگرت و پراکتیزه بکه‌ت چونکی سروشتئ پیکه‌هاتنا هه‌رئمه‌ گه‌له‌کی ده‌وله‌مه‌نده ب نمونین زیندیین هه‌مه‌ ره‌نگین دیالیکتان.

هه‌روسا ب دبیتا فه‌کۆلهری نه‌ف ئیستراتیجیه‌ دشیت قوتابیینان هه‌ر دوو گروپین ئه‌زمونگه‌ریین فه‌کۆلینی بیخه‌ن د ناف ره‌وشه‌كا پرسپاریکرنا به‌ردومه‌ دا بۆ نه‌وی بابه‌تی دخوین به‌ری و پشتی پرۆسیسا فیرکرنا، زیده‌باری نه‌قی چه‌ندئ نه‌ف ئیستراتیجیه‌ دبیته ریکه‌ک بۆ ئاسانکرنا به‌خشینا ئه‌رکان بۆ قوتابیینان ب ریکا ساینین نه‌ته‌رنه‌تی و که‌نالین فیرکاری.

هه‌روسا فه‌کۆلر بگۆرئ جینده‌ری بۆ به‌رژمه‌ندییا (می) یان دزفرینته‌فه چونکی قوتابیینان کچ زیده‌تر هوبریبنتر و هه‌سته‌پیکری بۆ قوتابیینان کور بۆ وه‌رگرتنا بابه‌تین زمانئ چونکی قوتابیینان کچ زیده‌تر حه‌ز هه‌بوویه بۆ سه‌رمه‌ریکرنا ل گه‌ل ته‌کنیکین پهرموکرده‌ی ژ د ناف قوتابخانه‌ییا یان ژ ده‌ره‌فی قوتابخانه‌یی نه‌ف چه‌نده ژئ گریدایی سروشتئ نافخوین چقاکیه نه‌ف چه‌نده هاته ره‌نگه‌دان ل سه‌ر ئاستئ گونجایی هه‌ردو گروپین ئه‌زمونگه‌ریین قوتابیینان کچ بۆ وه‌رگرتنا زمانئ.

- Ghahari, S., & Ameri-Golestan, A. (2013). The effect of blended learning vs. classroom learning techniques on Iranian EFL learners' writing. *International Journal of Foreign Language Teaching & Research*, 1(3), 77-86.
- Milheim, W.D (2006). Strategies for the Design and Delivery of Blended Learning Courses. *Educational Technology*, 46(6).
- مهدیه کریمیان، تکنولوژی و فرهنگ، دانشگاه جامع علمی- کابردی، (8 تیرمهها 2023 بی) هاتییه مگرتن ژ:
- Chrome-extensioncsm.bpums.ac.ir/UploadedFiles/xfiles/File/CSM/technology.pdf
- فرزانه سلاطینی، روش نوین تدریس و یادگیری در فضای مجازی، انتشارات نظری، تهران، 1401.
- زینب کاروند، بررسی سبک های یادگیری و تدریس های نوین د فضای مجازی، انتشارات نظری، تهران، 1401.
- علی رضا اصلاحی و دیگران، روش های تدریس اثربخش با تاکید بر فناوری های نوین، انتشارات اوای نور، تهران، 1397.
- مرجان بهزادفر و دیگران، روش و فنون تدریس، انتشارات فراطیر الوند، تهران، 1398.
- الشناق، قسیم محمد، والدومی، حسن علي بني (2009)، أساسيات التعليم الالكتروني في العلوم، ط1، عمان: دار وائل للنشر والتوزيع.
- عماشة، محمد عبده (2009)، التعليم الالكتروني وضرورة التخلص من الطرق التقليدية المتبعة وایجاد طرق اكثر سهولة وادق للاشراف والتقويم التربوي تقوم على اساس الكترونية، مجلة المعلوماتية، مركز المصادر التربوية، العدد 21. متوفر على الرابط الآتي: 15/30/2023 بتاریخ <http://kenanaonline.com/users/edutechno/posts/301036>
- Al-Madani, F. M. (2015). The effect of blended learning approach on fifth grade students' academic achievement in My Beautiful Language Textbook and the development of their verbal creative thinking in Saudi Arabia. *Journal of International Education Research (JIER)*, 11(4), 253-260.
- Anastasi, A., & Urbina, S. (1997). *Psychological testing*. Prentice Hall/Pearson Education.
- Bersin, Josh (2004), *the Blended Learning Book Best Practices, Proven Methodologies and Lessons Learned*, Published by Pfeiffer, USA.
- Ghaedi, A. M., Panahimehr, M., Nejad, A. R. S., Hosseini, S. J., Vafaei, A., & Baneshi, M. M. (2018). Factorial experimental design for the optimization of highly selective adsorption removal of lead and copper ions using metal organic framework MOF-2 (Cd). *Journal of Molecular Liquids*, 272, 15-26.

فاعلية استخدام استراتيجية التعلم المدمج في التحصيل الاكاديمي لطلبة الصف السابع الاساسي في مادة اللغة الكوردية

الملخص:

هدف البحث التعرف على فاعلية استخدام استراتيجية التعلم المدمج في التحصيل الاكاديمي لدى طلبة الصف السابع الاساسي في مادة قواعد اللغة الكوردية. اختار الباحث قصدا مدرستين للتعليم الاساسي، مدرسة ديبلان للذكور، و مدرسة فتنه للإناث من مدارس تربية زاخو للعام الدراسي 2022-2023 بلغت عينة البحث التي اخترت عشوائية (114) طالبا وطالبة تم توسيعهم على أربعة مجاميع حسب متغيري الدراسة (طريقة التدريس، الجنس)، مجموعتين تجريبيتين (للذكور و الاناث) درسا حسب استراتيجية التعلم المدمج، و اثنتين صابطين درسا حسب الطريقة اعتيادية، ولتحقيق اهداف البحث أعد الباحث اختبارا تحصيليا لقياس التحصيل الاكاديمي في مادة قواعد اللغة الكوردية، تكون بصيغته النهائية من (20) فقرة أسئلة الاختيار من متعدد، وتحقق الباحث من خصائصه السايكومترية. وبعد جمع البيانات من افراد عينة البحث احصائيا ومعالجتها باستخدام اختبار تحليل التباين العملي ثنائي الاتجاه تبعا لمتغيري الجنس وطريقة التدريس والتفاعل بينهما، ودلت النتائج الى:

1. وجود فرق ذو دلالة احصائية عند مستوى (0.05) بين متوسطي تحصيل قواعد اللغة الكوردية لدى افراد مجموعات البحث تبعا لمتغير الجنس ولصالح الاناث والطريقة لصالح استراتيجية التعلم المدمج.
2. عدم وجود فرق ذو دلالة احصائية عند مستوى (0.05) بين متوسطات افراد مجموعات البحث في تحصيل قواعد اللغة الكوردية تبعا لتفاعل بين متغيري الجنس والطريقة.

وفي ضوء النتائج خرج الباحث بعدد من الاستنتاجات تؤكد فاعلية الأثر الايجابي لاستخدام استراتيجية التعلم المدمج في تدريس مادة قواعد اللغة الكوردية للطلبة في التعليم الأساس، كما اوصى الباحث عدد من التوصيات والمقترحات على شكل عناوين لبحوث مستقبلية.

الكلمات المفتاحية: التعلم المدمج، التعلم الإلكتروني، الصف السابع، التحصيل الأكاديمي، مدينة زاخو.

THE EFFECTIVENESS OF USING BLENDED LEARNING STRATEGY IN THE ACADEMIC ACHIEVEMENT BY SEVENTH-GRADE BASIC STUDENTS IN THE SUBJECT OF KURDISH LANGUAGE

ABSTRACT:

The current study aims to identify the effectiveness of using the blended learning strategy in the academic achievement of seventh-grade students in the Kurdish language subject.

The research sample consisted of (114) male and female students from the seventh grade in basic education schools for boys and girls in the city of Zakho for the academic year (2022-2023). It was chosen intentionally by stratified random method from the research community according to the gender variable, then the researcher divided the sample into four equal groups in several variables based on the factorial experimental design (2X2) in the variables of teaching method and gender. The two experimental groups studied the Kurdish language subject according to the blended learning strategy, while the two control groups studied the same subject traditionally. The researcher verified the validity of the content of the test and extracted its psychometric characteristics as well as its stability. After collecting data from the research sample and processing it statistically using the two-way factor analysis of variance test according to the variables of gender, teaching method, and the interaction between them, the results indicated:

- 1- There is a statistically significant difference at the level (0.05) between the averages of the Kurdish language achievement among the members of the research groups according to the gender variable in favor of females and the method in favor of the blended learning strategy.
- 2- There is no statistically significant difference at the level (0.05) between the averages of the members of the research groups in the achievement of the Kurdish language according to the interaction of the variables of gender and method.

In light of the results, the researcher came out with several conclusions, including the possibility of applying the blended learning strategy in teaching the Kurdish language to students in basic education. The researcher also put forward some recommendations and proposals in the form of titles for future research.

KEYWORDS: Blended learning, E-learning, Seventh-grade, Academic achievement, Zakho city.